

TORONTAI

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	180 dinár
Félévre	90 dinár
Hegyedévre	45 dinár
Egy órára	15 dinár

Egyes szám ára 75 para.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Obiljeva (Zapolya) utca 1.
Szerkesztőség telefonszáma 281
Kiadóhivatal telefonszáma 21
MEGJELENIK MINDENNAK HÉTFŐ ÉS
ÖNNEPEK UTÁNI NAPOK KIVETELÉVEL.

Veliki Beeskerek, 1922.

LI. évfolyam, 162. szám.

Szerda, július 26.

A mai nemzetgyűlés.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, jul. 24.

A mai nemzetgyűlést délelőtt tíz órakor nyitotta meg Ribár dr. házelnök.

A Ház titkára felolvassa az igazoló-bizottság jelentését arról, hogy Spalajkovity dr. képviselői mandátumát Rajnity Osztoje radikális párti képviselő veszi át, miután Spalajkovity doktort párisi szerb követté nevezte ki a király.

Ribár dr. házelnök bejelenti, hogy a Szavity-Benin-féle affér megvizsgálása céljára megalakult a bizottság, amelynek elnöke Perity Ninko dr. és titkára Divaty Nedelyko, két nap múlva jelentést fog tenni a vizsgálat eredményéről.

Ezután sorra került a közoktatásügyi tárcá költségvetésének a vitája. Miután a vita még az elmúlt ülésen befejezést nyert, Pribicevity Szvetozár közoktatásügyi miniszter mondotta el expozéját és egyben válaszol a vita során elhangzott beszédekre. A miniszter részletesen kifejti, hogy az egyesülés óta mi mindent tett a minisztérium a közoktatás terén. Azt állítja, hogy az iskolák demokratizálása tekintetében az SHS kormány nagyobb haladást mutathat fel bármely más országnál az egész világon. Ami a nemzeti kisebbségeket illeti, a miniszter polemizál Szudarevity doktorral és kijelenti hogy az SHS állam közoktatásügyi politikája legalább is van olyan jó mint amilyen a magyar politika volt az akkori nemzeti kisebbségekkel szemben. A miniszter szerint a kormány többet nyújtott a nemzeti kisebbségeknek mint amennyit az alkotmány és a Saint Germain-i békeszerződés azoknak biztosít. A magyaroknak és németeknek megvannak a saját nyelvű elemi és középiskoláik. A miniszter végül arra kéri a nemzetgyűlést, hogy fogadja el a költségvetést.

Lázity Vojislav (földm.) és Krisztán Edbin (szoc. dem.) személyes kérdésben történt felszólalása után az elnök elrendeli a szavazást, amelynek eredményeként a nemzetgyűlés a közoktatásügyi minisztérium költségvetését nagy szótöbbséggel elfogadta.

A délutáni ülés napirendjén a belügyi tárcá költségvetése szerepelt.

Miután Setyerov Szlavko dr. előadó felolvassa a belügyminisztérium póthiteléről szóló javaslatot,

A románokat utólagosan felveszik a választói névjegyzékbe.

Szóbeli belügyminiszteri utasítást kaptak a bánági községek. — Közzemlére teszik a választói névjegyzékeket.

— A „Torontól” tudósítójától. —

Beeskerek, július 25.

A választói névjegyzékek összeállításáról szóló belügyminiszteri rendelet értelmében a választók listáját legkésőbb július 20 ig kell lezárni. A rendelet intencióinak megfelelően mindenütt megtörténtek a szükséges intézkedések és a választójoggal bíró egyének jelentkezését, illetve összeírását úgy intézték el, hogy a határidő lejártával valamennyiük nevét bevehessék a névjegyzékbe.

Beeskereken és a vidéken is jórészt már lezárták a listákat. A legtöbb helyen, úgy többek között Beeskereken is, a nemslávokat nem vették be a névjegyzékbe és csak azoknak a jelentkezését fogadták el, akik igazolni tudták, hogy közhivatalt viselnek és a hűségüket annak idején letették. A nemsláv polgárok különben a választójogi

törvény ilyen értelmű magyarázatáról és végrehajtásáról személyesen is meggyőződhetnek, mert a jegyzékeket a helybeli törvényszéken, a vidéken pedig az illetékes járás bíróságnál záros határidőre közzemlére kiteszik. Amennyiben a névjegyzékekből kimaradtak nem esnek azoknak a csoportjába, akiket a politikai jog gyakorlásától bíróságilag eltiltottak és az alkotmányban körülírt állampolgári követelményeknek megfelelnek, feliebbezással élhetnek a jogtalan mellőzés miatt az illetékes járásbíróságnál, melynek kötelessége, hogy a legrövidebb időn belül döntson a vitás kérdésben.

A nemslávok választójogára vonatkozólag tegnap újabb változás történt. A községi jegyzőségek ugyanis szóbelileg utasítást kaptak a belügyminisztériumtól, hogy a nemslávok közül minden román nemzetiségű polgár, aki az alkot-

mány és a választójogi törvény alapján választójoggal bír, sürgősen utólagosan beveendő a választási névjegyzékbe.

A rendelkezést a legtöbb román lakosságu község vezetősége megkapta. A Bánágban Kistorák, Nagytorák, Románecska és Szárca községek azok, ahol az utasításnak megfelelőleg utólag felvették a románokat a névjegyzékbe.

A belügyminiszteri rendelkezés mint fentebb láttuk, újabban már nemcsak szláv és nemsláv, hanem magában a nemsláv nemzetiségek között is különbséget tesz. A románokat utólagosan bevették a listába, a magyarokat és németeket, ezt a két, számra sokkal nagyobb nemzetiségi kisebbséget, a Vajdaság virilistáit, akiknek fia hűségesen szolgálnak az SHS hadseregben, egyszerűen kinullázták.

felszólal Hohnjec, Pribicevity miniszter és Jovanovity Jován (földművelési). Majd Szudarevity (klerikális). Kritizálja a rendőrség és csendőrség ténykedését. A polgári hatóságokról azt állítja, hogy közegeik visszaélnék a hatalommal. A legutóbb történt jogtalan kiutasításokat is felemlíti. Bizalmatlanságot szavaz a belügyminiszternek és kijelenti, hogy a költségvetés ellen szavaz.

A tárgyhöz hozzászólt még Bality muzulmán, Pulity klerikális és Krisztán Edbin szociáldemokrata képviselő.

Az ülés folyik.

TÖZSDE

Július 24.

Beograd. (Zárlat.) Valuták:

Lei 47-50 Cseh korona 160.
Devizák: London 341, Páris 655, Milano 360, Prága 170, Berlin 15-45, Wien 022, Bukarest 45, Budapest 4-92.

Zürich. (Zárlat.) Devizák: Berlin 100, Newyork 523-75, London 2332, Páris 43-75, Milano 2425, Prága

Vasuti szerencsétlenség.

A „Torontól” tudósítójának távirata.

Wien, jul. 24.

A Pinkaföről Rohonc felé haladó személyvonat Lieblingsdorfnál kicsiklott. Három utas súlyosan és husz könnyebben megsérült. A mentési akció azonnal megkezdődött. Rohoncról mentővonat érkezett, hogy a sebesülteket első segélyben részesítse és a kórházba szállítsa. A megindított vizsgálat szerint a katasztrófát az okozta, hogy a pálya talpfái már rosszak, úgy hogy a rájuk erősített sinek több helyen meglazultak.

1125, Budapest 032, Zagreb 152-50, Varsó 00850, Wien 00175, Osztrák bélyegzett 002.

Budapest. (Zárlat.) Valuták: Napoleon 5875, Angol font 6750, Dollár 1500, Márka 304, Lira 7000, Osztrák korona 405, Sokol 3280, Lei 910, Dinár 1800, Lengyel márka 24.

Devizák: Amsterdam 600, Bukarest 980, London 6800, Berlin 304, Milano 6-80, Páris 13100, Prága 3300, Sváje 29850, Wien 375, Zagreb 450, Newyork 1585.

A Déli-vasut ügye.

Budapest, július 24.

A Déli-Vasut velencei konferenciáján részt vett magyar delegátusok ma a következő nyilatkozatot tették a velencei konferencia megállapításairól:

— Az érdekelt utóállamok a társasággal szemben csak felelődményt értek el, azonban a létrejött megoldások magukba foglalják a jövődö kezelesre nézve valamennyi pénzügyi kérdés megoldásának csirait. A Déli Vasut négy állam, ugymint Ausztria, Magyarország, az SHS királyság és Olaszország területén fut keresztül és mind a négy állam egyesült a vasut jövőjének biztosítására. Olaszország a Déli Vasut olasz vonalait máris lefoglalta és bizonyára nem fogja többé visszaadni. A többi államnak megmaradt az a választása, hogy bérbe veszi a társulat vonalait, vagy pedig meghagyja továbbra is magánkezelésben. A érdekelt államok a velencei konferencián megállapodtak abban, hogy a Déli Vasut részére husz millió aranyfrank évi bért biztosítanak, amely a társaságnak minden levonás nélkül, adómentesen jár.

Gyilkosság Torákon.

Egy asszony megölte az urát. — Rombol a pálinka.

Beeskerek, jul. 25.

Az utolsó évek bűnözési statisztikájában sűrűn fordul elő Torák község neve. Torák, amely tulajdonképpen két politikai községből: Kis- és Nagytörákból áll, mintegy hatezer tiszta román nyelvű lakossal bír és nagyon gazdag, dusan termő határa van. Torák rossz hírét nem annak köszönheti, mintha ott forróbb véri emberek laknának mint a szomszéd községekben, mint inkább a pálinkának. Hihetetlen mértékben rombol itt a szesz gyilkos mérge, amely azután időről-időre megköveteli a maga áldozatát egy-egy késdőfessel vagy botütéssel, hol a kocsmában, hol pedig a vályogfalu kunyhók valamelyikében. A legújabb tragédiába is részben belejátszik a szesz ördöge.

A gyilkosság.

Vasárnap délután hat órakor Nikolin szül. Józsim Mária negyven éves kistoráki asszony megölte az urát, Nikolin Vikentie ötvenkét éves napszámot. Szárazon ennyit jelentett a toráki esendőség a beeskereki kir. ügyészségnek. A gyilkosság hírére az ügyészség megbízásából legnap ment ki Torákra Klarity Franjo vizsgálóbíró. Mijatov Mijo kir. ügyész, dr. Magyar Károly törvényszéki orvos és Ignity Slavko jegyző. A bizottsághoz csatlakozott még Torákon Jakobson Sándor dr. orvos is.

Utban Torák-felé.

Haragoszöld kukoricatáblák, fakó tarlok között rohan végig az autó. Az országut pora óriási felhőként száll mögötte és a pokoli hőséggel letűző nap miatt a szél, mit a rohanó gépkocsi fölver, olyan mintha kemencéből jönne. Aztán házak között rohan a kocsis Klek, majd Svetisantdjuradj és még néhány pere mulva vedlettfa kis házak közé kanyarodik be. Az utcán a házak előtt végtelen fonalakat orsóra gombolyító asszonyok, rikító ruhás kislányok. A házak udvarain óriási buzaasztagok, amelyek nagy jólétre engednek következtetni, de a házak falai vedlettek, piszkosak. A román már olyan, hogy nem sokat ad a külsőségekre. Megállunk a község háza előtt, ahol

a gyilkos asszony

ül a községi fogdában. Ahogy belépünk a valaha fehérre meszelt börtönül szolgáló helyiségbe, a vasrácsos ablak mellől fölkel egy közép-termetű erőteljes asszony, Nikolin Józsim Mária az — a gyilkos. Álmatag arcu, könnyes szemű asszony, kreol arcborrel, finom hajlása orral, feltűnően jól tartva. Nem látszik rajta a parasztasszonyok korai hervadtsága. Arca sima, csak a szemek alatt van az asszonyok nagy ellensége egy-egy hajszálvékony ránc. Ébenfekete haja simára fésülten bukkan ki a fekete fejkötő alól, két kezét összekulcsolva áll és néz könnyes szemekkel a nyitott ajtón át ki az izzó napfényre. Ez az asszony, így ahogy itt van, valahogy igazoló példányul szolgál Karin Michaelis híres könyvéhez a „Negyven éves asszonyhoz“.

Az asszony gyón.

Tizenhat éves voltam, amikor hozzám mentem az uramhoz. Szegény volt, nem volt semmije. Nekem volt egy házam, amiben azóta lakunk. Szerelimből mentem hozzá és ő is szeretett. Egy év múlva, mikor az első gyermekem született, már megromlott az életünk. Az uramnak nehéz természete volt. Kötekedő, házsártos és ha néhanapján felöntött a garatra, nem ismert sem istent, sem embert. Nem tudok mást mondani. Az életem azóta egy szakadatlan szenvedés, amelyből csak a háboru alatt volt némi enyhülés. Amikor az uram katona volt és nem volt otthon. Mikor a katonaságtól visszajött, új szenvedés várt reám. Lépten-nyomon azazal gyanúsított, hogy szeretkezni járók át Nagytörákra. És ezt mindenféle ocsmány és trágár szavakkal és mozdulatokkal a fiam előtt, aki velünk egy házban lakik. En turtam és a béke kedvéért hallgattam.

Most vasárnap azután délután öt óra felé hazajött valahonnan az uram részegen és ismét azt vágta a szemembe, hogy szeretkezni jártam a szomszéd faluban. Pedig ki sem mozdultam egész nap a házból. Ingerült lettem én is. Szó-szót követtem. Az uram éppen egy kaszát akart kikalapálni és dühében hozzám vágta a kalapácsot. Nem talált el és így utánnam dobta az éles kaszát is. Ezzel betántorgott a konyhába, hogy fölvegye a kaszát. Az én szememet elfutotta a vér. Eszembe jutott egy pillanat alatt huszonnegy év szenvedése. Magam sem tudom hogy került kezembe a kalapács, amit hozzám vágott az előbb és lesujtottam vele. Nem is tudom hová. Csak akkor jözanultam ki, mikor a nagy szál ember súlyos döngéssel elvágódott a padlón. Rettenetes ijedség futott át rajtam, mert azt hittem, hogy rögtön föl fog kelni és akkor ütött az utolsó óráim. Kétségbeesetten és vakon elkezdtem hadonászni, verni a kalapácsal össze-vissza, míg már nem emlékszem, hogy mi volt azután tovább...

A gyilkosság színhelye.

Alacsony, nádfödeles ház előtt állunk meg. Két ablaka, amely az utcára nyílik, alig nagyobb egy jókora férfizebkendőnél. A ház előtt nagy tömeg. Kíváncsi asszonyok, gyerekek, akik az alacsony léckerítésen kandikálnak be. A ház udvarán apatikus arcu, sötét ruhás asszonyok ülnek, az egyik a gyerekét szoptatja. Csöndesen diskurálnak. Amint belépünk a kapun, rákezdik a sirást, mert ezt már így hozza magával az illem. Jajongva magasztalják az elhunyt minden képzelhető erőnyeit.

A ház előtt most szekér áll meg. Egy kifejezéstelen arcu, kajla bajszu fiatalember egy nagy feketére festett, durván ácsolt keresztet cipel be a kapun. Majd utána egy ugyancsak feketére mázolt koporsót hoz be egy öreg ember segítségével. Ez a fiatalember a meggyilkolt fia. Az arcán nyoma sincs semmi megdöbbenésnek, vagy mélyebb érzelmenek. Ugy fogadja

az egészséget, mint egy fölöttébb kellemetlen dolgot, amely főként azért az, mert a pap ideüzent, hogy száz dináron alul nem temeti el a halottat. Ezt a tényt rögtön el is panasolja a jegyzőnek, akitől valahogy azt szeretné kivívni, hogy temessék el az apját a község költségén.

A szomszédok.

Régi igazság, hogy a szomszédok jobban ismerik az ember minden ügyét-baját, mint ő maga, hát természetesen, hogy megkérdeztem Nikolinék családi bajait a szomszédoktól. Egyérteiműen mind odanyilatkoztak hogy az asszony teljesen tisztességes, akihez a gyanu árnyéka sem férhetett, de a férj összeférhetetlen volt, akinek egy pár verekedési ügyből kifolyólag már többször volt baja a hatósággal. Napirenden voltak Nikolinéknál a veszekedések, amelyek állandó refrainje az volt hogy a férfi elverte a feleségét, míg a végzetes napon azután elérte a végzete.

A boncolás.

A meggyilkolt holtteste a szobában fekszik a földön, ahová a tett elkövetése után a konyhából vonszolta be a gyilkos asszony. A boncolást vezető dr. Magyar intézkedésére két ember kiviszi a holttestet az udvarra, ahol a boncolás lesz. A szomorú látvány nem riasztja el a kíváncsiakat. A két esendőnek kissé erélyesebben föl kell lépnie, hogy a kíváncsiakat visszazorítsa.

A boncolás, amelyet dr. Magyar Károly és Jakobson Sándor dr. végeztek, megállapította, hogy a halál súlyos tárggyal való ütés nyomán állott be. A meggyilkolt fején nyolc tompa ütés volt, amelyek agyvrázkódást okoztak. A hulla bal hatodik bordája is el volt törve, azonkívül a testén még egész esomó sérülés és ütés nyoma fedezhető fel.

A gyilkos asszonyt még az éj folyamán behozták a beeskereki királyi ügyészség fogházába ahol ügyének tárgyalását be fogja várni.

HIREK

Megtalálták a Bégába fulladt katoná hulláját. Tegnapi számunkban megírtuk, hogy egy katona szombat délután belefulladt a Bégába. A katona hulláját a városi Béga-ór, Csonity Toma hosszas keresés után vasárnap estefelé megtalálta. A vizsgálat megállapította, hogy véletlen szerencsétlenség történt. Az áldozatot Matity Markónak hívják, aki mint közlegény a helyben állomásozó 27. gyalogezred második zászlóaljánál tényleges katonai szolgálatot teljesített.

Hajószerecsétlenség a Bégán. Könnyen végzetessé válható baleset történt tegnap délután a városi kishidnál. Ugyanis a hid festési munkálatait végző mázoló a hid aljához vasrudakon nyugvó állványokat erősítettek, hogy a munkások a hid alját festhessék. A Sibenik gőzhajó egy fával megrakott uszályhajót vontatott. Az uszályt a kereskedelmi iskola közelében le-

kapcsolták a gőzhajóról, de az még tovább haladt egy darabon, úgy hogy a kishid alá csuszott, ahol a kormányosi hid házikója a mázoló állványaiába beleakadt és az állványokat szerte szakitotta. A kormányosi hid házikója teljesen összezúzódott és a vízbe hullott. A kormányosi hidról lefordult és könnyebb sérüléseket szenvedett. A mázoló állványokon éppen akkor senki sem tartózkodott, úgy hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt.

Az alkony pora

szítja be már lassan az utca sorát. Itt-ott már egy-egy lámpa kiáltó fénye villan be a szürkéségbe és hazafelé siető emberek silhoutjei járnak furesa táncot a házak falán. Ilyenkor alkonytájt látszik, hogy mennyire falu még ez a Beeskerek. Városban ilyenkor kezd az élet himnusza zengeni, míg itt ilyenkor lassan lassan álmosítón teríti ki a házak fölé szárnyait a nappali élet sietése után a csönd! — Fekszem az ablakban és nézem a hazamenőket. Munkások, akik most jönnek egy kis kocsmái tereferéről, lányok, akikben folytonosan a vér muzsikája viháncol, tüdvarló fiúk és a siető emberek között egy lassan, a házak falát tapogató alak, tétova járásában a vakok bizonytalanságával — a Jani. És egyszerre megnőnek előttem óriások a házak, a fák. És ott állok az utcán ijedszemű gyerekként mint régen husz év előtt. Csodálatos történeteket mesél el nekem minden ház, minden fa. Látom egy egér-farkincás-copfu, csitri kis lánynak a kacagó szemét, amint a Fischer-ház cifra vasrácsos kerítése mögül nevet ki rám az utcára. És látom, amint egyszerre kivágódik sarkából a cifra kapu, hogy a finom arcu, elegáns Fischer kisasszony, a nagylány, akibe titkon minden diák szerelmes volt és akit mindig csak a zárt ablak mögött lehetett látni, mint valami ráb hercegisasszonyt egy elátkozott várbán, rohan ki a kapun ziháló tüdővel, sápadt arccal orvosért — mert az elegáns, csöndes házban egy férfi egy golyóval lekivittelt az egész élettel. A halványarcu lány prós selyem pongyolája égni látszik a napfényes utcán, melyen mint a villám végigfut a tragédia híre és az elegáns, rezervált hercegisasszony végigsírja az utcát mint a legszegényebb cseléd lány... És vak Jani már akkor is úgy tapogatózott végig az utcákon. A szeme meredten nézett a világba, amelyből nem látott se örömet okozó fényt, se bánatot hozó borot. Annyi látó ember ment körötte folyton és talán mégis ő volt az egyedüli, aki látott, mert őt csak a temetések érdekelték: — a végek vége! Ő azt látta, aminek meglátását a többi emberrel elfelejtették a nappalok futó örömei. Mi megöregedtünk, keserű lett a szánk íze — a vak Jani megmarad örök fiatalnak!

Uj kéményseprő-mester. A városi rendőrkapitány Beeskerek város harmadik kéményseprői kerületének vezetését ideiglenesen Sijacski Szretya aracsi kéményseprő-mesterre bízta.

Dr. Heinerman, miután tanulmányutjáról Münchenből visszatért, újra felvesz betegeket beeskereki szanatóriumába. Telefon 112.

Külföldi kifizetéseket, átutalásokat, csekk- és valutavételeket gyorsan és olcsón közvetít a Nagybeeskereki Népbank R.-T. — Telefon 62.

A magyar politikából.

A nemzetgyűlés ülése. — Gömbös Gyula beszéde.

Budapest, jul. 24.

Gömbös Gyula a magyar nemzetgyűlésen nagyjelentőségű beszédet mondott, amelyet általános érdeklődés mellett hallgattak a képviselők.

Gömbös beszéde során kijelenti, hogy a világbéke elérhetetlen utópia, éppen ezért csak a belső béke adhat erőt a jövő küzdelmeire. Szerinte a keresztény irányzat ellen minden harc meddő. Csak egyetlen program lehetséges és pedig az, hogy belpolitikailag erőt kell gyűjteni és azt külpolitikailag megfelelő időben kell alkalmazni. Magyarország világpolitikai pozícióját, történelmi hivatásának megfelelően Kelet Európában kell biztosítani és Magyarországot fajvédelem jegyében regenerálni. Egész Európa forrong. Andrássy Gyula azt mondta, hogyha a mai rendszer külpolitikailag valamely pozitívumot tudna felmutatni, még a törvényellenességekbe is bele nyugodnék. Andrássynak be kell látnia, hogy Magyarország kis nemzet és így a maga kezében nem lehet a magán kezében a európai politikába. Az európai politika a jövőben Berlin és Róma között fog szövödni és ezen a tengelyen fognak csoportosulni az összes európai nemzetek. A kis entente imperialista politikát folytat és alaposan rácafol a pacifizmusra. A magyar belpolitikának a vezérgondolata a magyar faj gazdaságpolitikai supremáciájának a biztosítása kell hogy legyen. A zsidóság veszedelmes előrenyomult a lateiner pályákon; ellenben a kézműves pályákon alig egy százalékkal szerepel. Mi — mondja továbbá Gömbös — nem harcolunk a zsidóság ellen, hogyha segítenek a keresztény Magyarország felépítésében, ahogy azt a magyarság supremáciája megkívánja.

Györky képviselő itt közbeszól: „Ezért csináltak numerus clausust.”

Gömbös: Igen, ezért!... És nem állunk meg a továbbfejlesztésben.

Gömbös tovább beszél, de a nagy zajban nem érteni a szavát.

Amikor a vihar lecsendesedett, Gömbös statisztikai adatait olvás fel gróf Bethlen István munkjából, amely az erdélyi földbirtokviszonyokra vonatkozik. A statisztikai adatok szerint Arad megyében ötvenezer hold föld zsidó kézen van. Magyarországon pedig hétmillió hold föld a zsidóságé. A fajvédelmi szempontból intenzív életet élő székelyeknél és szászoknál a zsidóságnak csak kis arányban van földje.

Gömbös végül határozati javaslatot tesz, hogy a kormány legkésőbb szeptember elsejéig statisztikát terjesszen a nemzetgyűlés elé a földbirtok eloszlásáról. Követeli a földbirtokreform vérehajtását.

A királykérdés személyes részének a megoldására az idő még nem érkezett meg, tehát a kérdés most kikapcsolandó. Tiltakozik a feltevés ellen, hogy a nemzetgyűlés többségét mesterségesen és erőszakkal hozta össze a kormány.

Gömbös végső szavai a vehemens erővel kitért zajba fulladnak. A szocialisták szakadatlanul kiabálnak. Különösen a Propper-pártiak zajonganak.

Az elnök az ülést felfüggeszti.

A vajdasági Magyar Párt memoranduma a kormányhoz.

Becskekerek, július 25.

Ez év április havában fogadta először Pasity miniszterelnök a vajdasági Magyar Párt képviselőit és ez alkalommal felhívta őket, hogy a magyarság kívánságait, panaszait, az őket ért sérelmeket foglalják írásba és terjesszék a kormány elé. A küldöttség készséggel ígerte meg a kormányelnöknek, hogy a kívánt emlékiratot elkészíti, a miniszterelnök pedig már akkor biztosította az előtte megjelent magyar kiküldötteket, hogy az előterjesztendő memorandumot gondosan át fogja tanulmányozni és arra hamarosan válaszolni fog. A vajdasági magyarság amilyen szívesen hallotta akkor a kormányelnök biztató szavait, éppoly bizakodással tekint most ennek a miniszterelnöki ígéretnek a valórválása elé. A vajdasági Magyar Párt memorandumja, amelyben az itt élő magyar nemzeti kisebbség jogos kívánságait előadja, az őket ért sérelmeket felpanaszolja és azok orvoslását kéri, most készült el és azt a közeli napokban fogják küldöttségileg átnyújtani a miniszterelnöknek. Az emlékiratot amelyet nagy tudással és a terjedelmes anyag tökéletes ismeretével állított össze dr. Gráber László, most küldötték meg a sajtónak és miután azt egyik suboticeai magyar lap nyilvánosságra hozta, még az átadás előtt, annak tartalmát röviden mi is már most ismertetjük az alábbiakban:

A memorandum a vajdasági magyarság céljainak és törekvéseinek ismertetésével kezdődik és hivatkozik a Magyar Párt programjára, amit az emlékirathoz csatoltan bemutat a kormánynak, amiből kitűnik, hogy a magyarság minden fentartás nélkül elfogadja a jelenlegi államjogi helyzetet, ragaszkodik a monarchikus államformához és az állam egységéhez.

Ezután sorra veszi a memorandum a magyarságot ért összes sérelmeket, azokat részletesen ismerteti, minden egyes pontnál konkrét esetek hosszú sorát vonultatja fel és mindezekre orvoslást kér.

A szervezkedés akadályairól szól mindenekelőtt és kifejti, hogy amíg Torontál vármegye központi közigazgatási hatósága eddig semmiféle akadályt nem gördített a Magyar Párt megalakulása elé, addig a bácskai hatóságok törvénytelen preventív intézkedésekkel és a hatósági presszió minden nemével törekednek megakadályozni a Magyar Párt szervezkedését. A felsőbb hatóságok, amelyhez panaszszal fordultak, minden egyes esetben csak kivételesen intézkedtek, a legtöbb esetben még máig sines meg a jogorvoslat.

A jogegyenlőség. a törvény előtti egyenlőség az alkotmány 4. szakasza értelmében valamennyi polgár részére egyformán biztosítva van. Ugyanilyen alaptörvény jellege van annak a Párisban 1919. év novemberében a szövetséges és társult főhatalmak és az SHS állam között kötött szerződésnek, amelyet államunk alaptörvényei közé cikkelyezett és amely hasonlóképpen kimondja a

teljes jogegyenlőséget. Ezt az elvet súlyosan sérti a hatóságok azon gyakorlata, hogy az állampolgárokat két kategóriába osztják: a politikailag megbízhatókra és a politikailag megbízhatatlannokra. A politikailag megbízhatatlannak minősített állampolgárokat azután különféle hatósági rendelkezésekkel sújtják és sokszor csak ez a minősítés volt alapja különféle kiutasításoknak.

A kiutasítások

kérdésével foglalkozik ezután hosszasan a memorandum és kifejti, hogy az itt követett gyakorlat ellenkezik az alkotmány tételes rendelkezéseivel.

A törvénysértések okát,

a még folyton ismétlődő törvénysértések lehetőségét az emlékirat abban látja, hogy a polgári szabadságjogokat megsértő közhivatalnokok ellen nem alkalmazták a fegyelmi és büntető bírói eljárás eszközeit.

A jogegyenlőséget sértik különféle más hatósági rendszabályok. Ezek között felemlíti a memorandum az ügyvédi kamara eljárását, amely szerint a magyar ügyvédek egy külön B) lajstromon vezetik és megfosztja őket a kamarában az aktív és passzív választójogtól. Felemlíti a magyar nemzetiségű SHS állampolgárok vagyonának szekvesztruma körül, a vállalatok nacionalizálásánál, a rokkantságyelnyek a magyarok részére való megtagadása körül tapasztalt sérelmeket.

Az állampolgárság megállapítása

körül nagy nehézségek oka főképpen az, hogy nincs még megalakultva az állampolgárságról szóló új törvény, az állampolgárság tehát ma még csak a békeszerződésben előírt feltételek bizonyításával igazolható. Ezen feltételek igazolása elé a vajdasági, de különösen a szlovéniai hatóságok súlyos akadályokat gördítenek, az illetőségi bizonyítványokat nem adják ki, vagy azok kiadását hónapokig elhúzzák. Kimutatja a memorandum ennek az eljárásnak törvénytelenességét, utána pedig bírálattal tárgyává teszi az állampolgárságról benyújtott törvényjavaslat hiányait és módosításokat javasol a törvényjavaslathoz.

A választói névjegyzékekről,

a most folyó összeírásról szól ezután az emlékirat és azt bizonyítja, hogy abba a nemzeti kisebbségek is felvehetők. Az alsóbb hatóságokhoz intézendő ily rendelet kiadását kéri a Magyar Párt a kormánytól.

A politikai bűnügyek

gyanuja miatt a nyomozásnak és a bírói büntető eljárásnak oly módja folyik sokhelyütt a Vajdaságban, amely világosan ellenkezik az alkotmány-törvény egyes szakaszaival. Letartóztatások és házkutatások ma is sűrűn előfordulnak írásbeli határozat nélkül. Különösen sok a panasz a falusi esendőrőrsök ellen, akik békés magyar polgárokat minden ok nélkül letartóztatnak és bántalmaznak. Elvi jelentőségű általános kormányrendeleteket kíván az emlékirat, hogy

ezek a visszasságok megszűnjének.

A magyar kulturális egyesületek felfüggesztése.

Az alkotmány 14-ik szakaszának rendelkezései szerint az állampolgároknak joguk van törvényileg nem tiltott célokra egyesületeket alapítani. A védelmi szerződés szerint pedig a nemzeti kisebbséghez tartozóknak jogukban áll saját költségükön jótékonyági, vallási intézményeket, iskolákat létesíteni és itt saját anyanyelvüket használni. Ezzel a két alkotmányjogi rendelkezéssel ellenkeznek a helyi hatóságoknak intézkedései, amelyekkel a belacrkvai, vrsaci és panacevoivi magyar kaszinókat bezárták, működésüket felfüggesztették és más helyeken hasonló törvényellenes eljárással megakadályozták a magyar kulturális egyesületek működését.

A nyelvkérdés.

A párisi szerződés rendelkezései szerint egyetlen SHS állampolgár sem korlátozható anyanyelvének használatában a magán- vagy üzleti forgalomban, a sajtó útján, nyilvános gyűléseken vagy a kisebbségek által fenntartott intézmények működése körében.

Ezzel szemben a helyi hatóságok megtiltják több helyütt a magyar cégtáblák alkalmazását, a kereskedelmi miniszter kötelezi a nyilvános számadásra kötelezett vállalatokat, hogy könyveiket állanyelven vezessék. A bíróságok és közigazgatási hatóságok előtt az anyanyelv használata tekintetében könnyítéseket állapít meg a védelmi szerződés, ezek a rendelkezések nincsenek mindmáig végrehajtva.

A memorandum szerint a magyarság nem kíván mást a nyelvhasználat terén, mint amit Magyarországban és Ausztriában a nemzeti kisebbségek annakidején maguk is kívántak és maguk is élveztek.

Az iskolaugy

kérdésénél készséges örömmel állapítja meg az emlékirat, hogy a királyi kormány a magyar tanulóknak magyar oktatását mindedig biztosította. Nem is kér egyebet, mint ennek az állapotnak változatlan fenntartását. Az a tényleges helyzet azonban, hogy a magyar anyanyelvű zsidó tanulókat sok helyen nem akarják magyar nemzetiségűeknek elismerni, jögtalan és törvénybe ütköző. Mások a német nyelvű és magyar anyanyelvű gyermekeket nem akarják elismerni magyarnak és elzárják a magyar iskolák elől. Ezek ellen a kinövés ellen kér védelmet a magyarság.

Az agrárreformról

intézkedő 1919. évi törvény-rendelet, mely megállapítja, hogy kik részesítendők a kisajátított földbirtokok területéből, nemzetiségi hovatartozásának miatt senkit sem zár ki a földreform áldásaiból. A tényleges helyzet ezzel szemben mégis az, hogy az ország nemzeti kisebbségeit a földosztásból eddig kizárták. Az agrártörvény új tervezete ezt a törvénnyel ellenkező gyakorlatot törvényesíteni akarja, mert a tervezet szerint a kisajátított földbirtok területéből csak a szerbek, horvátok és szlovének kapjanak földet. Ez ellen a jogegyenlőség nevében és az alaptörvények különböző szakaszai alapján tiltakozik a Magyar Párt.

Az adózás körül
főleg az adóelőlegezési eljárás során szenvedett a magyar lakosság súlyos anyagi károkat. A nem-szlávokat kizárták az adókievítő-bizottságokból és a magyar és német elemet több helyen oly magas adóval sújtották, hogy ez ellen még a józan gondolkodású szerb közönség is felzúdult.

A tisztviselői elbocsátások
során a Vajdaságban csaknem csupa magyar nemzetiségű tisztviselőt bocsátottak el máriól-holnapra, a legtöbbször minden nyugdíj vagy végkielégítés nélkül. A memorandum kéri, hogy ezeknek az elbocsátott tisztviselőknek mielőbb utalják ki az őket megillető nyugdíjat, illetve végkielégítést.

A memorandum befejező sorai-ban arra kéri az emlékirat a miniszterelnököt és a kormány tag-jait, hogy az előterjesztett kérelmeket, a felsorolt panaszokat és sérelmeket a kormány tegye tárgyilagos, igazságos és jóindulatú elbírálás tárgyává.

A jubiláló Ernőháza.

**Ünnepel a község. — Diszfelvonulás.
Ünnepi közgyűlés. — Versenyek.**

— Kiküldött munkatársunktól. —

Ernőháza, július 24.

Mint a „Torontál“ megírta, Ernőháza község július 23. és 24-én ünnepi fennállításának és védszent-jének, Szent Krisztinának napját.

A kettős ünnepet Ernőháza lakossága méltó díszszel ünnepelte meg. Vasárnap délután 3 órakor halotti vecsernye volt a község halottaiért, utána pedig körmenet indult ki a temetőbe, ahol Hoffmann József kleki plébános mondott ünnepi beszédet.

Este fél kilenc órakor lampionos menet járta végig a község utcáit, amivel a vasárnapi program véget ért.

Hétfőn reggel fél nyolc órakor fogadóbizottság várta a Becskerekéről jövő előkelőségeket. Sággh János községi jegyző a községi képviselő-testület élén jelent meg a fogadtatáson és a község nevében meleg szavakkal üdvözölte az autón érkező Bogdanov Joca dr. főispánt, Raity Szvetiszlav alispánt és Nádasky főszolgabíró. A beszédek elhangzása után bekalauzolták a közigazgatási vezetőket a községbe, mely ekkor már ünnepi díszben várta az ünnepségek megkezdését.

Dél előtt kilenc órakor ünnepi istentisztelet volt, mely alkalommal az ünnepi prédikációt Endresz Jakab zichifalvai plébános tartotta meg. A mise énekszámain az ernőházai dalárda-egyesület tagjai interpretálták Ollinger János karnagy vezetésével. Marok Ernőné szárcsai föld-birtokosné az „Ave Maria“ elnevelésével, kellemes üdén csengő hangjával, mélyen átértett énekével nagy hatást keltett az áhitatos közönségben.

Az ünnepi istentisztelet után diszfelvonulás volt a községnek pompásan feldíszített utcáin keresztül. A felvonulás az alapítók bevándorlását

mutatta korhű jelmezekben. A gyengén összerótt targoncákon mult századbeli béresviseletbe bujtatott alakok foglaltak helyet, melyeket a mai kényelmes kocsin követtek, pompás, nemes fajparipák által huzatva. A két kép nagyon élethűen jellemezte az 1822—1922 közötti különbséget s a páratlan haladást, mely a község lakossága szorgalmának, törekvésének eredménye.

A felvonulók a község háza előtt gyülekeztek, ahol Rollinger János egyetemi hallgató a bevándorlók jelmezében nagyon ügyesen, egy Guttenbrun verset szavalt el és ezzel kiváló szavalói képességről tett tanúságot.

Tizenegy óra felé diszkozgyűlés volt a község háza nagytermében, amelyen Bogdanov Joca dr. főispán kormánybiztos elnökölt. A főispán üdvözölte a községi képviselőtestületet a száz éves évforduló alkalmából, szívből jövő szavakkal fejezte ki efeletti örömét és tolmácsolja szerencsekívánatait az új évszázadra, melynek most a küszöbére ért a község. Az ülésről felvett szerb jegyzőkönyvre vonatkozólag kijelentette Bogdanov dr. főispán, hogy örömmel látja, ha a jövőben a szerb nyelv mellett német nyelven is vezetik a községi jegyzőkönyveket.

A községi képviselőtestület óriási lelkesedéssel fogadta a főispán szavait és hosszú ideig tartó óvációban részesítette Bogdanov dr.-t. Az ünnepi ülésről felvett jegyzőkönyvet az összes megjelentek aláírták.

A községi parkban ugyanakkor népgyűlést rendeztek. A szerb himnusszal megnyitott gyűlésen Sággh János jegyző, Kaufmann István, Hendl Miklós istvánföldei jegyző, Arnold Miklós zichifalvai tanító és végül az ifjúság nevében Mollang József egyetemi hallgató tartott alkalmi beszédet. Az ünnepség fináléja a dalárda „Das ist der Tag“ című darabja volt, melyet Ollinger János karnagy vezetése alatt adtak elő.

Déli fél egy órakor közel száz teritékű bankett volt a nagyvendéglőben. Az első felköszöntőt Bogdanov Joca dr. főispán mondotta és a király éltetésével üritette ki poharát. Keip Vilmos szellemes toasztja után Kaufmann István az alispánt köszönti fel. Hendl Miklós istvánföldei jegyző Sággh János ernőházai jegyzőre, majd Nádasky főszolgabíróra emeli poharát, amire Nádasky hosszasan válaszol, hangoztatva, hogy az SHS királyság demokratikus állam, amely mindenki részére, akár szláv legyen az illető, akár nem, egyforma kötelességet, de egyúttal egyenlő jogokat is biztosít. Több felköszöntőt mondott Kovács István becskerekeli plébános, püspöki helynök is. Marton Andor, a Torontálmegyei Gazdasági Egyesület főtítkára hosszasan megemlékezik a néme-

tekkel való együttműködés kellemes emlékeiről.

A délután folyamán atlétikai verseny volt, melynek eredménye a következő: Súlydobás: 1. Mixich 10 26 m., 2. Mollang 8 83 m., 3. Geiszt 8 80 m. Diszkoszvetés: 1. Bolovity 24 90 m., 2. Geiszt 23 90 m., 3. Paul 23 60 m. Magasugrás: 1. Geiszt 149, 2. Gut 142, 3. Mollang. Távolugrás: 1. Faul (Zichifalva) 24 5, 2. Nehr 5 02, 3. Török (Becskekerek) 5 m. Staféta: I. Lázárföld, II. Zichifalva. Százméteres síkfutás: 1. Mixich, 2. Mollang, 3. Reiter.

Az atlétikai versenyt löverseny és céllövészet követte. Este pedig táncmulatság adott finálét a minden tekintetben kitűnően sikerült jubileumi ünnepségnek. k j.

Átutalásokat és csekk kiírásokat — a fennálló miniszteri rendeletek értelmében — **Wien, Prága, Budapest, Berlin, Temesvár**, valamint a többi külföldi piacra újból eszközöl a **Nagybecskerekeli Takarékpénztár**, Veliki Becskerek, Korona-szálló épület. Telefon: Pénztár 16. — Vezérigazgató 52.

Érettségizett

szerb és magyar nyelvet bíró fiatal-ember gyakornoknak felvétetik. 1246

Kállai Jenő, gabona cég
Žitni trg (Buzatér) 8. szám.

Gabona szakmában jártas 1253

raktárnokot,
valamint irodai
gyakornokot keres
Szerb Szövetkezeti Bank Rt.,
Vel. Becskerek.

Ház 1243

Vásártér és Topličina u. sarkán kovács-műhellyel, iparosnak alkalmas, eladó. Vevő azonnal beköltözhet. Érdeklődni

Sudai Józsefnél
Vojvoda Stepe (Mátyás király) u. 9. sz.

VR SAC és vidékén HIRDE-TÉSEKET a „TORONTÁL“ részére felvesz 938

GRÓB JENŐ
hirlap hirdetési iroda, VR SAC.

Figyelem!

A város központján fekvő, évtizedek óta fennálló, jóforgalmu **fűszer- és festékáru-üzlet**

más vállalkozás miatt **szabad kezéből eladó**

1170 Bővebbet a „Torontál“ kiadóhivatalában.

A kiadóhivatal telefonja — 21.
A szerkesztőség telefonja 281.

KOVINI BANK RT. KOVIN.

Gömbfa, faragott épületfa,
ERDÉLYI ÉS CSEHSZLOVÁK DESZKA,
stájer, boszniai és szlovén anyag,
mindenféle keményfa anyagok
TÜZIFA.
Állandó nagy raktár. Olcsó árak, pontos kiszolgálás. 1152

Egy teljesen jókarban levő 1254
fűszerüzletberendezés azonnal eladó.

Bővebb felvilágosítással szolgál
GLASZEN FERENC vendéglős.
Melencei- és Moovéd-utca sarkán a kaszárnyával szemben.

Eladó

egy magánház, mely áll 2 szoba,
konyha, előszoba, éléskamra stb.-ből.
Megegyezés esetén 1256
rögtön beköltözhető.

II. külkerület 79., régi állomás felé.

Cunard Line

Jugoszláviai vezérképviselőt:
JUGOSLAVENSKA BANKA D. D.
Személy- és teherszállító szolgálat Cherbourg
és Hamburgon át a világ leggyorsabb hajóján.

Tengeri út 5 1/2 nap. 1209

Bővebb felvilágosítást nyújt:
Cunard Line, Zagreb, Cesta B. 33.
Sürgőnyeim: Cunard Zagreb.

darabmész

és egyéb építőanyagokat azonnal szállít

„GRADIVO“

kereskedelmi társaság ZAGREB,
Bogovičeva ul. 3. Telefon 555.